

ZML
De Lelie

**Concept
Schoolondersteuningsprofiel
2023-2024**

Inhoudsopgave

Inhoud

Inhoudsopgave.....	2
1. Inleiding	3
2. Algemene gegevens school.....	4
3. Doelgroep en onderwijskundige werkwijze	5
Doelgroep	5
Onderwijskundig concept van de school	5
Werkwijze	6
Samenwerking	8
4. Expertise.....	13
Expertise ondersteuning.....	13
Expertise vakgebieden	13

1. Inleiding

Inleiding

De Lelie is een christelijke school voor onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen (ZML-onderwijs) met vestigingen in Harderwijk, Ermelo en Nijkerk. De Lelie maakt deel uit van stichting EduCare. Onder deze stichting voor christelijk onderwijs vallen drie scholen voor speciaal basisonderwijs, één school voor Praktijkonderwijs en twee scholen voor ZML.

Het is een regionale school met leerlingen uit onder andere Harderwijk, Ermelo, Nijkerk, Putten, Zeewolde.

Bij de aanvang van het cursusjaar in augustus 2023 is het aantal leerlingen ongeveer 260 leerlingen. In Harderwijk zijn tien SO-groepen (verdeeld over 2 locaties) en tien VSO-groepen verdeeld over twee locaties in Harderwijk en Ermelo, er is een groep specifiek voor Oekraïense leerlingen. De locatie in Ermelo onder de naam DrieKansen is één SO-groep, en er zijn twee SO-VSO-groepen en twee VSO-groepen op de locatie DrieKansen. Daarnaast zijn er in Ermelo twee Onderwijs-Zorggroepen (SO en VSO) en 1 SAG (Speciale Activiteiten Groep). In Nijkerk zijn drie SO-groepen voor de leerroutes 3 en 4.

Op dit moment zijn we bezig met een visie en missie-ontwikkeltraject waar we de visie en missie herijken, hieronder wordt de “oude” visie en missie verwoord.

Visie

In het verdrag van Salamanca is de visie ondertekend dat ieder kind recht heeft op onderwijs. Samenwerkingsverbanden hebben sinds de invoering van de wet Passend Onderwijs de verantwoordelijkheid om voor alle kinderen, ongeacht hun beperking, een passend onderwijsaanbod te realiseren.

Op De Lelie heerst een veilig en voorspelbaar klimaat. Er wordt gewerkt vanuit duidelijke regels en afspraken die structuur en houvast bieden aan leerlingen met verschillende niveaus. We maken hierbij gebruik van visuele ondersteuning door middel van herkenbare pictogrammen en platen in de school en in de klassen.

Sociaal-emotionele ontwikkeling is onze basis. We besteden hierbij vooral aandacht aan het herkennen en benoemen van de emoties en begeleiden de leerlingen voortdurend bij het handelen rondom hun gevoelens en emoties.

We kijken naar de mogelijkheden van de leerlingen in plaats van naar de beperkingen. We kiezen ervoor om vooral de sterke kanten en talenten van onze leerlingen te benutten en hierop in te spelen. Dit doen we door te werken aan individuele doelen die gericht zijn op de toekomst van de leerling. Het meten van opbrengsten is hierbij belangrijk om te werken aan streefdoelen die we vervolgens evalueren en bijstellen.

Missie

De Lelie staat voor het geven van goed onderwijs aan leerlingen met een verstandelijke beperking. We willen aansluiten bij de individuele mogelijkheden van de leerlingen en houden rekening met hun beperkingen.

Binnen ons onderwijs staan zowel het proces van leren als het na te streven eindresultaat centraal. Er wordt doelgericht gewerkt, waarbij het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) centraal staat. Hierin worden het gedrag, de pedagogische benadering van de leerlingen en hun gewenste ontwikkeling op leergebieden vastgesteld. De pedagogische relatie met de leerling komt op de eerste plaats. Onze missie is om een veilige en positieve omgeving te creëren waarin we denken in mogelijkheden voor onze leerlingen, gericht op hun toekomst.

‘Op De Lelie komt ieder kind binnen de eigen mogelijkheden tot bloei!’

2. Algemene gegevens school

Algemene gegevens	
Naam school	<p>Naam: ZML De Lelie Adres: Anne Franklaan 7 BRIN: 16TL Telefoon: 0341-416246 E-mail: lelie@educare.nl Website: www.delelie.net</p>
Directeur	Dhr. H.K. Kremer
Voorzitter MR	Mevr. T. Bangma
Bestuur	<p>Stichting EduCare, Christelijk Speciaal Onderwijs Dhr. J. Lindemulder Telefoon: 0341-452795 Website: www.educare-harderwijk.nl</p>
Locaties	<p>Locatie SO/VSO Harderwijk Directeur dhr. H.K. Kremer Adjunct-directeur en contactpersoon SO: mevr. M.J.A. Renaud Locatiecoördinatoren en contactpersonen VSO: mevr. T. Bangma en mevr. E.S.P. Luteijn Anne Franklaan 7 3842 GV Harderwijk Postbus 1215 3840 BE Harderwijk Telefoon: 0341-416246</p> <p>Locatie DrieKansen Onderwijs DrieKansen Onderwijs SO/VSO Locatieleider: de heer W. Groeneveld Witteland 3A 3853 HD Ermelo Telefoon: 0341-551358</p> <p>DrieKansen Onderwijs-ZorgGroepen (OZG) Locatieleider: de heer W. Groeneveld Gevestigd in het gebouw van de Trekvogels (dagbesteding) op het terrein van 's Heeren Loo: Kloenenkamp 10-12 3853 HN Ermelo Telefoon: 0341-551358</p> <p>DrieKansen Speciale ActiviteitenGroepen (SAG) Locatieleider: de heer W. Groeneveld Gevestigd in het gebouw 'Nieuw Zeezicht' (dagbesteding) op het terrein van 's Heeren Loo: Witteland 5 3853 HD Ermelo Telefoon: 0341-551358</p>
Samenwerkingsverbanden	<p>PO (4/12-jarigen): Zeeluwe (www.zeeluwe.nl) VO (12/18-jarigen): Stichting Leerlingenzorg Noord-West Veluwe (www.leerlingenzorgnww.nl)</p>

3. Doelgroep en onderwijskundige werkwijze

Doelgroep

Het cognitieve leerniveau op De Lelie is vaak lager dan gemiddeld. De bovengrens voor het cognitief functioneren ligt globaal op een IQ van 55. Regelmatig komt een hoger IQ ook voor (tot IQ 70) in combinatie met ondersteuningsbehoeften, zoals het sociaal-emotioneel functioneren of speciale behoeften rondom gedrag. Er wordt per leerling bekeken of de mogelijkheden die de school kan bieden passend zijn voor het kind. Soms is de school handelingsverlegen als bijvoorbeeld de zorg te intensief is. In overleg met de ouders wordt onderzocht wat goed is voor hun kind. De school stemt de plaatsing van zo'n leerling af met collega-scholen en de samenwerkingsverbanden.

Vergeleken met het reguliere onderwijs biedt het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs in zijn algemeenheid:

1. Meer aandacht per individuele leerling;
2. Meer (tijd om) aangepast onderwijsmateriaal (te maken);
3. Een aangepaste fysieke ruimte;
4. Specifieke expertise;
5. Zorg van andere instanties, verweven in het onderwijs.

Meervoudige beperking

Op onze school zitten ook leerlingen met een meervoudige beperking. Naast de verstandelijke beperking is er dan sprake van:

- Een lichamelijke beperking, of;
- Een gedragsstoornis, of;
- Een gediagnosticeerde ernstige stoornis in het autistische spectrum, of;
- Een laag niveau van functioneren (IQ 35 of lager).

Soms is er sprake van een combinatie van enkele van hierboven genoemde zaken.

Onderwijskundig concept van de school

De leerlingen op De Lelie zijn (zeer) moeilijk lerend. Dit uit zich niet alleen in de cognitieve ontwikkeling, maar doorgaans ook in sociaal-emotioneel opzicht, in de motoriek en in het gedragsmatig functioneren.

Leerlijnen (cognitief)

Voor alle schoolgaande leerlingen is ontwikkeling op het gebied van schoolse vaardigheden (taal/lezen en rekenen) belangrijk. Voor leerlingen met een verstandelijke beperking zien we dat het niveau van de leerling op sociaal-emotioneel gebied en 'leren leren' vaak doorslaggevend is voor het ontwikkelingsperspectief. We werken vanuit de CED-leerlijnen, die geregistreerd worden in het leerlingvolgsysteem EduMaps. De bedoeling hiervan is om ons onderwijs beter af te stemmen op de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Dat wil zeggen dat we beginsituaties aangeven en van daaruit in kleine stapjes concrete doelen noteren. Daarmee willen we de kwaliteit van ons onderwijs waarborgen. Het onderwijs op De Lelie is zoveel mogelijk op praktisch handelen gericht.

Benadering (sociaal-emotioneel)

De school is een plaats waar wij allereerst veiligheid, geborgenheid en warmte willen bieden. De ontwikkeling bij onze leerlingen verloopt niet altijd vanzelfsprekend waardoor een doelgerichte pedagogische aanpak in ons onderwijs van groot belang is. Dit vraagt om regelmatig overleg en samenwerking met de ouder(s)/verzorger(s) om samen de beste weg te zoeken voor iedere leerling en onderwijs te geven dat aansluit bij het niveau van de leerling. Natuurlijk houden we ook rekening met de beperkingen die onze leerlingen hebben, maar wij leggen de nadruk op die dingen die onze leerlingen wel kunnen leren. We besteden veel aandacht aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Wij streven naar een zo groot mogelijke zelfredzaamheid en zelfstandigheid. Zelfstandigheid wordt daarbij gekoppeld aan verantwoordelijkheid op eigen niveau. Een goede begeleiding vooraf is daarbij een vereiste, om veiligheidsrisico's te beperken. Zelfredzaamheid en sociale vaardigheden staan

voorop. Bij het aanbieden van de lesstof houden we, waar mogelijk, rekening met de mogelijkheden en met de interesses van de leerling. Herhaling van dezelfde lesstof is vaak nodig in ons type onderwijs. Wij doen dit op een gevarieerde manier zodat het aantrekkelijk blijft.

Gedrag

De school heeft te maken met grote verschillen in gedrag. Door de grote spreiding op het gebied van speciale behoeften rond gedrag, is het team gericht op:

- ✓ Sfeer en omgangsstijl;
- ✓ Dagritme en structuur (voorspelbaarheid);
- ✓ Veiligheid, geborgenheid en warmte;
- ✓ Complimenteren;
- ✓ Balans inspanning-ontspanning;
- ✓ Rust uitstralende omgeving (prikkelarme omgeving).

De Lelie werkt met een Sociaal Veiligheidsplan. In dit plan zijn alle protocollen rondom veiligheid en gedrag opgenomen. Het Sociaal Veiligheidsplan is in te zien op de website van De Lelie.

Werkwijze

Wanneer een kind wordt aangemeld, is er een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) van het samenwerkingsverband nodig. Vanuit de TLV, het dossieronderzoek en het intakegesprek met ouders wordt er een passende plek gezocht voor de aangemelde leerling. Voor leerlingen van DrieKansen Onderwijs en DrieKansen Onderwijs-Zorggroepen geldt dat zij zowel een TLV-Hoog als een zorgindicatie nodig hebben.

Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)

Voor alle schoolgaande leerlingen is de ontwikkeling op het gebied van schoolse vaardigheden (taal/lezen en rekenen) belangrijk. Voor leerlingen met een verstandelijke beperking zien we dat het niveau van de leerling op sociaal-emotioneel gebied en 'leren leren' vaak doorslaggevend is voor het ontwikkelingsperspectief. De leerdoelen van de leerlijnen zijn in leerroutes opgenomen en de verwachte uitstroom is voor elke leerling beschreven in het OPP. Daarnaast wordt er per schooljaar een individueel leerplan opgesteld met daarin de voor die specifieke leerling te behalen doelen. Dit leerplan wordt halfjaarlijks geëvalueerd met ouder(s)/verzorger(s). Het OPP wordt jaarlijks geëvalueerd met ouder(s)/verzorger(s) en, indien nodig, bijgesteld. De school maakt gebruik van verschillende manieren om extra aandacht te geven aan de leerlingen. Dit wordt dan beschreven in het handelingsplan van de leerling. Extra aandacht kan gegeven worden door:

- ✓ individuele aandacht in een andere ruimte dan de groep;
- ✓ individuele aandacht in dezelfde ruimte, maar apart van de groep;
- ✓ groepsaandacht in homogene subgroepen;
- ✓ individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak (soms met extra ondersteuning vanuit de zorg).

De Commissie van Begeleiding (CvB)

De CvB volgt de leerlingen door de inzet van onderstaande personen met ieder hun eigen expertise. Alle leerlingen worden besproken in de CvB-vergaderingen en gezamenlijk wordt er dan een plan gemaakt. De CvB is sterk betrokken bij het opstellen en goedkeuren van de ontwikkelingsperspectieven van elke leerling.

Er is een CvB-intern per locatie en een CvB-extern voor alle locaties. De CvB-intern komt elke maand 1x bij elkaar. De CvB-intern bestaat uit :

- ✓ locatieleider;
- ✓ psycholoog en/of orthopedagoog;
- ✓ intern begeleider

. De CvB-extern vindt 3x per jaar plaats. In de CvB-extern hebben zitting:

- ✓ directeur;
- ✓ locatieleider;
- ✓ psycholoog en/of orthopedagoog;
- ✓ schoolmaatschappelijk werker;
- ✓ schoolarts;
- ✓ intern begeleiders;
- ✓ leerplicht ambtenaar.

Directe Instructie Model Het onderwijs wordt aangeboden doormiddel van het [Directe Instructie Model](#) (DIM). Het uitgangspunt achter dit model is dat kinderen effectief leren als zij nieuwe informatie kunnen verbinden aan al aanwezige kennis.

In het onderwijs zijn de volgende kenmerken zichtbaar;

- ✓ basiskennis en -vaardigheden worden op een krachtige wijze ontwikkeld;
- ✓ er wordt aangesloten op het individueel tempo van de leerling;
- ✓ er worden duidelijke doelen gesteld;
- ✓ er is een heldere leerstofopbouw;
- ✓ leerlingen ontvangen directe feedback.

DIM kent een aantal fases die worden doorlopen tijdens de lessen:

- ✓ ophalen van de voorkennis;
- ✓ introductie van de nieuwe lesstof;
- ✓ begeleide inoefening;
- ✓ individuele verwerking;
- ✓ afsluiting en samenvatting van de inhoud;
- ✓ terugkoppeling op proces.

Opbrengstgericht werken (OGW)

Opbrengstgericht werken wil zeggen: het bewust, cyclisch- en systematisch werken met als doel de grootst mogelijke opbrengst te behalen. [Opbrengstgericht werken](#) heeft hoge verwachtingen van de kinderen en gaat uit van doelgericht werken. De leerkracht stelt allereerst voor zichzelf doelen met betrekking tot de cognitieve resultaten en sociaal-emotionele vaardigheden van de kinderen. Met die doelen in het achterhoofd wordt het onderwijsproces vormgegeven. Daarna kijkt de leerkracht naar de opbrengsten en controleert of de gestelde doelen behaald zijn. De leerkracht analyseert de nieuwe gegevens en bespreekt deze gegevens met de Intern Begeleider. Aan de hand van deze analyse past hij/zij het onderwijsproces of de doelen aan. Hierbij is het ook mogelijk dat externe expertise wordt ingeschakeld. Op deze manier is er dus steeds feedback over de kwaliteit van het onderwijs.

Samenwerking

De verschillende locaties bieden samen met een aantal samenwerkingspartners onderwijs op maat aan.

SO

Bij aanvang van het nieuwe schooljaar 2023-2024 telt het SO 90 leerlingen. Deze leerlingen zijn verdeeld over 10 groepen.

Er zijn acht groepen op de hoofdlocatie aan de Anne Franklaan. Vanwege de toename van het aantal leerlingen zijn er sinds het schooljaar 2020-2021 twee kleutergroepen gestart in lokalen van De Springplank, de school voor speciaal basisonderwijs.

In alle groepen is, naast de leerkracht, altijd een onderwijsassistent aanwezig. In groepen met leerlingen met een intensieve zorg- of begeleidingsvraag wordt op bepaalde momenten van de dag extra assistentie ingezet. Het aantal leerlingen in een groep is afhankelijk van de begeleidings- of zorgvraag van de leerlingen en varieert van 6 leerlingen (hele jonge leerlingen) tot 12 leerlingen.

Daarnaast hebben we, met ingang van het schooljaar 2022-2023, samen met SBO De Springplank een observatiegroep SBO-SO ingericht voor leerlingen waarbij het vervolgtraject nog niet duidelijk is.

Onderwijs- Zorgruimte

Het SO werkt met een speciale Onderwijs-Zorgruimte (OZR). Daar kan in dagdelen in alle rust gewerkt worden met materialen en activiteiten, passend bij de doelen en het niveau van de leerlingen. In deze groep zitten maximaal 7 leerlingen.

Leerlingen die naar de OZR gaan, zitten in de ochtend in verschillende reguliere SO-groepen. Om 12.00 uur gaan ze naar de Onderwijs-Zorgruimte waar ze eerst gezamenlijk eten. In de middag wordt er gericht onderwijs geboden. Het onderwijsaanbod is speciaal afgestemd op leerlingen met een extra zorgvraag en wordt aangeboden in kleine groepjes van maximaal 2 leerlingen. Te denken valt aan: spel, muziek en sensopathische activiteiten. Daarnaast is er veel aandacht voor zelfredzaamheid, communicatie en sociaal-emotionele ontwikkeling. Het lage tempo en de herhaling van de lessen zorgen voor kleine stapjes in de ontwikkeling van deze leerlingen. Ook zorgt deze vorm van onderwijs ervoor dat deze leerlingen het onderwijs goed vol kunnen houden en dat ze een volledige week naar school kunnen blijven gaan.

Door de (zorg)uren van alle leerlingen te clusteren, kan er naast een leerkracht en onderwijsassistent ook een begeleider van Careander binnen deze Onderwijs-Zorgruimte werkzaam zijn. Deze wordt aangestuurd door de leerkracht.

Zorggroep

Op het SO wordt gewerkt met een speciale zorggroep. Hierbij zitten EMB-leerlingen (EMB: ernstig meervoudige beperking) met een grote zorgvraag (leerroute 2) bij elkaar in een groep. Alle leerlingen in deze klas hebben een sociaal-emotionele leeftijd van rond de 2 jaar of lager. Het combineren van deze leerlingen komt tegemoet aan de onderwijsbehoeften van al deze leerlingen. In de zorggroep zitten maximaal 7 kinderen met twee medewerkers uit het onderwijs en één medewerker uit de zorg. Het onderwijsaanbod is speciaal afgestemd op leerlingen met een extra zorgvraag en wordt aangeboden in kleine groepjes van maximaal 2 leerlingen. Te denken valt aan: spel, muziek en sensopathische activiteiten. Daarnaast is er veel aandacht voor zelfredzaamheid, communicatie en sociaal-emotionele ontwikkeling. Er is veel afwisseling tussen inspanning-ontspanning. In de ochtend staat één doel centraal, hier wordt instructie op gegeven. In de middag komt dit doel terug in de verwerking (knutselen, muziek etc). Het lage tempo en herhaling van de lessen zorgen voor kleine stapjes in de ontwikkeling van deze leerlingen. Ook zorgt deze vorm van onderwijs ervoor dat deze leerlingen het onderwijs goed vol kunnen houden en dat ze een volledige week naar school kunnen blijven gaan.

VSO

Bij aanvang van het nieuwe schooljaar 2023-2024 telt het VSO ruim 90 leerlingen. Deze leerlingen zijn verdeeld over 10 groepen. Er zijn 7 basisgroepen: 3 start, 2 midden en 2 eindgroepen, daarnaast is er een structuurgroep, een zorggroep (de zorggroep is vergelijkbaar met de zorggroep van het SO) en een groep voor Oekraïense leerlingen (menggroep SO/VSO). Voor alle leerlingen op het VSO is een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) nodig. In principe wordt een TLV-laag afgegeven die na 2 jaar weer verlengd dient te worden.

Voor leerlingen die didactisch of pedagogisch meer ondersteuning nodig hebben, wordt bij het Samenwerkingsverband een TLV-midden of TLV-hoog aangevraagd. Dit geeft een hogere

bekostiging waaruit meer begeleiding betaald kan worden. Voor de aanvraag van een TLV-midden of TLV-hoog is een onderbouwing nodig van de orthopedagoog of psycholoog.

Binnen het VSO werken we ook met begeleiders op locatie vanuit Careander. Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte op het gebied van zorg en training van zelfstandigheid worden, individueel of in tweetallen, begeleid door een medewerker van Careander. Deze ondersteuning wordt gefinancierd vanuit het PGB (persoonsgebonden budget) van de leerling.

OpMaat

Daarnaast is er op het VSO een setting die OpMaat heet. Hierin worden leerlingen opgevangen die (tijdelijk) thuis zaten of (tijdelijk) niet de hele dag in een groep kunnen meedraaien. Vaak is er sprake van psycho-sociale problematiek. In de OpMaat-setting zitten 1 tot 3 leerlingen met een individueel handelingsplan. In dit plan is het hoofddoel gericht op het weer opbouwen van de tijden op school en, indien mogelijk, het weer plaatsen in een groep. De overige leervakken worden hierop aangepast. OpMaat draait 4 ochtenden in de week. Er is vanuit OpMaat steeds intensief overleg met de ouders en externe instanties die betrokken zijn.

Inzet zorgmedewerkers

Wanneer een leerling, naast de onderwijsbehoeften die worden opgesteld in het groepsplan, ook nog een specifieke hulpvraag heeft buiten de onderwijsdoelen, kan er als interventie nagedacht worden over inzet ambulante begeleiding in de groep of daarbuiten.

Sinds een aantal jaren werkt De Lelie samen met zorginstelling Careander. Vanuit Careander is een team van zorgmedewerkers werkzaam op het SO en VSO van De Lelie. Vanuit de expertise op het gebied van zorg, kan de zorgmedewerker een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de leerling. Een bijdrage die ervoor kan zorgen dat de leerling zo optimaal mogelijk kan functioneren op school.

Belangrijk om te weten is dat school, in samenwerking met de ouder(s), bepaalt wanneer een leerling zorg nodig heeft. Zodra de indicatie aangevraagd is, wordt gekeken welke zorgmedewerker aan de leerling gekoppeld kan worden.

Stage

De leerlingen van de startgroepen in het VSO hebben een dagdeel in de week stageverkenning. Dit is een soort snuffelstage waarbij de leerlingen kennismaken met de verschillende profielen die aan de orde kunnen komen. Per jaar worden er drie profielen doorlopen en de leerlingen zitten gemiddeld twee jaar in de startgroepen (ze zijn dan meestal 12 of 13 jaar). Voordat zij doorstromen naar de middengroepen wordt er, door middel van een test, een belangstellingsinventarisatie gedaan, waarbij de interesses van de leerlingen naar voren komen. Bij de indeling van stageverdieping wordt hiernaar gekeken, zodat leerlingen geen profielen meer hoeven te doorlopen waar zij weinig tot niets mee hebben. De meeste stageverdiepingsgroepjes gaan buiten de school naar diverse leerwerkplekken onder begeleiding van bekende begeleiders van school. Ook hier komen drie profielen per jaar aan bod en de leerlingen zitten gemiddeld twee jaar in de middengroepen (ze zijn doorgaans 14 of 15 jaar). Rond het 16^e jaar gaan leerlingen in stage-uitvoering op een stageplek buiten de school zonder directe begeleiding vanuit school in een profiel dat bij de leerling past. Meestal wordt na een half jaar van stageplek gewisseld. De stagecoördinator regelt de plekken en gaat met ouders op pad voor kennismaking, een tussenevaluatie, een voortgangsevaluatie en een eindevaluatie. Door middel van het trajectplan per leerling, en verslaglegging hiervan, wordt het stageproces gevolgd. De stage wordt uitgebouwd naar twee dagen rond het 17e jaar (op dezelfde plek of op twee verschillende plekken) en ongeveer een half jaar voor de uitstroom van de leerling, gaat de leerling drie dagen stagelopen. De leerlingen stromen in de regel uit tussen hun 18e en 19e jaar op één of twee werkplekken, vaak voor 4 of 5 dagen. Zo'n 10% komt terecht in de belevingsgerichte dagbesteding, 75% komt terecht in de arbeidsmatige dagbesteding, 10% komt terecht in beschut werk (bijv. de Inclusiefgroep) met loonkostenvergoeding en 5% in het vrije bedrijf met loonkosten subsidie.

Overlegvormen

Er bestaat een regionale samenwerking in het Netwerkoverleg met de stagecoördinatoren van de collega-school De Wingerd, Careander, 's Heeren Loo, Philadelphia, Inclusiefgroep en MEE. Hier worden gezamenlijke knelpunten in het stageproces, bij de uitstroom of vanwege wet- en regelgeving, besproken. Er wordt uitgewisseld en naar praktische oplossingen gezocht. Daarnaast komen de

stagecoördinatoren binnen EduCare van MijnSchool, de Wingerd en De Lelie ook op gezette tijden bijeen voor overleg, beleids- en visieontwikkeling.

DrieKansen in Ermelo

Ontstaan

In oktober 2007 zijn De Lelie (school voor ZML, cluster 3) uit Harderwijk, het Emaus College (school voor ZMOK, cluster 4) uit Ermelo en 's Heeren Loo (instelling voor zorg aan verstandelijk beperkten, sector dagbesteding) te Ermelo een unieke samenwerking gestart; dit is de locatie DrieKansen in Ermelo. DrieKansen is een onderwijslocatie voor leerlingen die vanwege hun moeilijk verstaanbare gedrag geen gebruik kunnen maken van het onderwijs op een school voor zeer moeilijk lerenden (ZML) en vanwege hun leerproblemen onvoldoende profiteren van het aanbod op een school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen (ZMOK). Deze leerlingen, ook wel ZMOLK-ers genoemd, zijn naast onderwijs ook aangewezen op ondersteunende en activerende begeleiding vanuit de zorg. Voor veel van deze leerlingen geldt dat ze zijn aangewezen op een 3-milieus-voorziening en dat ze wonen op de woongroepen van 's Heeren Loo.

Op DrieKansen zien we leerlingen die een moeilijke tijd achter de rug hebben, omdat de school van herkomst niet passend was bij de specifieke onderwijs/zorgvraag. De leerlingen hebben vaak veel schoolwisselingen meegemaakt of langdurig geen onderwijs gevolgd.

Omdat het onderwijs niet aansloot bij de onderwijs- en zorgbehoefte van deze leerlingen hebben zij veel, en soms langdurig, faalervaringen opgedaan. Zij hebben langere tijd niet de gedrags- en sociaal-emotionele begeleiding gekregen die zij nodig hadden. Dit maakt dat er bij deze leerlingen vaak sprake is van complexe gedragsproblemen.

Wat zijn ZMOLK-ers?

ZMOLK-ers zijn leerlingen met een licht/matig/ernstig verstandelijke beperking en complexe gedrags- of psychiatrische problematiek. Op sociaal-emotioneel gebied functioneren deze leerlingen veelal op een (zeer) laag niveau. Meestal is er door de problemen ook een belaste gezinssituatie ontstaan en spreken we over systeemproblematiek.

Vaak is er sprake van een disharmonische intelligentie opbouw. Er zitten vaak grote verschillen in wat een leerling kan (cognitief) en wat een leerling aankan (sociaal-emotioneel). Hierdoor bestaat er een groot risico op overvraging.

Samenstelling groepen en personeel

De locatie heeft vijf groepen voor zowel SO als VSO. Het uitgangspunt is maximaal 7 leerlingen per groep. Bij de samenstelling van de groepen wordt rekening gehouden met de leeftijd, sociaal-emotionele ontwikkeling en het gedragscomponent van de leerlingen. Voor iedere groep zijn zowel leerkrachten (vanuit De Lelie) als ondersteunende zorgmedewerkers (vanuit 's Heeren Loo) beschikbaar. Onderwijs, activiteiten en ondersteunende zorg worden geïntegreerd verzorgd.

Vanwege de veiligheid, stabiliteit voor de leerlingen en organisatie is het noodzakelijk dat onafhankelijk van de exacte grootte van de groep, altijd vaste begeleiders aanwezig zijn.

Op school is voor de leerling de nabijheid van een zorgmedewerker vanuit 's Heeren Loo, naast de leerkracht, een pré. Daarnaast is er een extra zorgmedewerker aanwezig die wordt ingezet op het moment dat een leerling niet meer in de klas kan zijn. Deze collega wordt zoveel mogelijk preventief ingezet, maar ook als er zich incidenten voordoen in de klas. Hierbij gaat het dan vaak over het overtreden van regels/afspraken met daarbij verbaal en/of fysiek geweld.

Er is veel aandacht voor het professionaliseren van het personeel en vooral voor het bijbrengen van kennis en expertise over de doelgroep.

Huisvesting

Voor de huisvesting is nadrukkelijk gekozen voor een locatie in Ermelo, dichtbij de woonvoorzieningen van (veel van) de leerlingen. Juist in het kader van het realiseren van 24-uurs-begeleiding en in relatie tot problemen m.b.t. reizen en vervoer is gekozen voor Ermelo.

In juni 2022 is de nieuwbouw voor DrieKansen geopend.

DrieKansen is een kleinschalige onderwijs-zorglocatie met een beperking van het aantal externe prikkels en de mogelijkheid om de confrontatie met veel andere leerlingen te vermijden. In deze opzet worden angst en agressie zo veel mogelijk gereduceerd.

Voor wat betreft de realisatie van de huisvesting is vooral gelet op de situering (aspecten van het pedagogisch klimaat) en de inrichting (aspecten van het onderwijskundig aanbod en de

ondersteunende activiteiten). In het gebouw zijn zodanige voorzieningen aangebracht dat er mogelijkheden bestaan om individueel en/of in kleine groepjes te werken. Sanitaire voorzieningen, als ook rustruimtes, zijn inclusief toezichtfunctie en veiligheidsaspecten. Er is een protocol voor het gebruik van de individuele rustruimte. Ouders en/of wettelijk vertegenwoordigers zijn hiermee bekend en tekenen hiervoor.

Indicatie en toelating

Besluitvorming over toelating ligt formeel bij de directie van De Lelie en geschiedt op basis van de analyse van het dossier binnen de intakecommissie. Daarna wordt er een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) aangevraagd bij het samenwerkingsverband. Voor leerlingen van DrieKansen geldt dat zij zowel een TLV Hoog als een zorgindicatie nodig hebben. Bij alle aanmeldingen is de intensieve onderwijs/zorg vraag bepaald door de grote behoefte aan nabijheid, voorspelbaarheid en ondertitelen en/of inzetten van passende communicatie. In veel gevallen is er individuele begeleiding nodig om geleidelijk in te groeien in het groepsonderwijs.

Informatie over DrieKansen kan verkregen worden bij de locatieleider van DrieKansen en/of de intern begeleider van DrieKansen. De aanmeldingen voor DrieKansen dienen gedaan te worden bij de locatieleider. Daarna worden de gegevens van de aangemelde leerling besproken in de intakecommissie. De intakecommissie bestaat uit de locatieleider en intern begeleider van DrieKansen, de 'oud' orthopedagoog van Groot Emaus en vanuit 's Heeren Loo: een medewerker van klantcontact, de gedragswetenschapper en de manager kind en jeugd.

Onderwijs-Zorggroepen in Ermelo

Ontstaan

De Lelie is met 's Heeren Loo Zorggroep in 2015 nog een unieke samenwerking aangegaan. Op het moment van starten, bestond er voor een kleine groep leerlingen nog geen passend onderwijsaanbod. Deze leerlingen hebben vaak een ernstige of matige verstandelijke beperking, functioneren sociaal, emotioneel en praktisch op een zeer laag niveau en er is vaak bijkomende psychische en/of psychiatrische problematiek. Deze leerlingen kregen vaak een onderwijsontheffing en gingen naar een vorm van dagbesteding.

Daarnaast is er een groep leerlingen die zo vastgelopen is binnen het (speciaal) onderwijs dat terugkeer naar onderwijs opgebouwd moet worden vanaf de basis.

Op de locatie (Trekvogels) wordt de combinatie van onderwijs en zorg geboden. De leerlingen gaan naar dagbesteding en zitten daarnaast deeltijd op school. De hoeveelheid onderwijs is afhankelijk van de behoefte van de leerlingen. Er wordt, waar mogelijk, opgebouwd in onderwijstijd.

De doelgroep

In deze groepen zitten leerlingen die (nog) niet in staat zijn om een volledige dag onderwijs te volgen. Veelal gaat het om leerlingen met een (zeer) ernstige verstandelijke beperking en daarbij komende psychische of psychiatrische problematiek.

Daarnaast zijn er ook leerlingen met een matig verstandelijke beperking, die zijn vastgelopen in andere onderwijssettings. Deze leerlingen kenmerken zich door diverse gedrags- en psychiatrische problematieken, waarbij het vastlopen op zich bijdraagt aan het verergeren van de problematiek. Bijkomende problematiek is het gevolg. Goede diagnostiek was vaak niet voorhanden. Voor deze leerlingen is, behalve passend onderwijs, ook goede en integrale beeldvorming belangrijk.

Samenstelling groepen en personeel

Op de locatie (Trekvogels) wordt de combinatie van onderwijs en zorg geboden. De dagbestedingsgroep is de basis van waaruit de leerling zijn individuele programma volgt. In het dagbestedingslokaal krijgt de leerling activiteiten aangeboden volgens een vast dagprogramma en wordt de dag gezamenlijk begonnen en afgesloten. De leerling gaat, afhankelijk van zijn individuele programma, meerdere keren per dag naar het leslokaal. In dit leslokaal werkt een ervaren leerkracht, samen met een onderwijsassistent, die het onderwijsaanbod aan de leerlingen vorm en inhoud geeft. De leerlingen krijgen individueel of in een klein groepje (afhankelijk van de mogelijkheden en de leerdoelen) onderwijs aangeboden. Hierbij is het eerste doel: werken aan het herstellen van de relatie en opbouwen van de relatie. Na de eerste fase van durven toevertrouwen aan de volwassene, is de volgende stap het werken aan taakgerichtheid.

Er wordt in deze fases steeds nauw samengewerkt met de zorg. Continue wordt er afgestemd in overdrachten, overlegmomenten en MDO's (MultiDisciplinaire Overleggen).

De hoeveelheid onderwijs is afhankelijk van de behoefte van de leerlingen. Er wordt, waar mogelijk, opgebouwd in onderwijstijd.

De nadruk van het onderwijsprogramma ligt op (voorbereidende) cognitieve vaardigheden, het ontwikkelen van taakbesef, taakgerichtheid, probleemoplossend handelen en sociaal-emotionele ontwikkeling.

De leerlingen zijn over de groepen verdeeld op basis van leeftijd. Op deze manier is er een SO- en een VSO-groep gecreëerd.

In het SO wordt er gewerkt aan de hand van thema's (de seizoenen, belangrijke gebeurtenissen/feesten, eten, spel etc.). Voor de eerste periode is gekozen voor het thema 'wie ben ik'. Door allerlei werkvormen, in zowel de dagbesteding als onderwijs, aan te bieden over dit thema leren de begeleiders de kinderen beter kennen. Werkvormen zijn bijvoorbeeld: een tekening van jezelf maken (kleur haar, hoeveel benen heb ik, hoeveel vingers heb ik, welke kleur ogen, waar zitten alle lichaamsdelen), familieboom maken (wie horen er bij mijn familie), je eigen handafdruk en voetafdruk maken etc.

In het VSO wordt er dieper ingegaan op praktische vaardigheden en stage.

Het team van de Onderwijs-Zorggroep wordt ondersteund door medewerkers van Expertisecentrum Advisium van 's Heeren Loo (gezondheidszorgpsycholoog, arts verstandelijk gehandicapten, logopediste, ergotherapeut, fysiotherapeut, diëtiste, gedragskundig medewerker e.d.) en door de intern begeleider, psycholoog en orthopedagoog van ZML-school De Lelie. Zo kan voor ieder kind goed gekeken worden naar wat nodig is om de ontwikkeling op een goede manier te ondersteunen. Waar nodig kan vanuit Advisium aanvullende begeleiding, behandeling en/of therapie gegeven worden, zowel individueel als in groepsverband, afhankelijk van de vraag. Er kan worden meegekeken in de klas bij specifieke vragen of problemen en er kan, indien nodig, gerichte scholing aan medewerkers gegeven worden over de mogelijkheden en problematiek van de kinderen.

Ouders worden, waar mogelijk, actief betrokken bij de Onderwijs-Zorggroepen. Zij worden uitgenodigd voor de inhoudelijke overleggen over hun kind, kunnen mee komen kijken en meedoen aan het programma en kunnen een beroep doen op de experts van Advisium en De Lelie bij specifieke vragen thuis. Er wordt daarnaast nauw samengewerkt met de begeleiders en gedragswetenschappers van de woonvoorziening waar het kind verblijft als het niet meer bij ouders thuiswoont. We werken hierbij vanuit de visie '1 kind 1 plan'.

Huisvesting

De Onderwijs-Zorggroepen zijn gehuisvest in twee lokalen deze bevinden zich in hetzelfde gebouw als het Kinderdagcentrum "de Trekvogels". Er zijn meerdere dagbestedingsgroepen van waaruit de kinderen onderwijs wordt aangeboden.

Indicatie en toelating

De leerlingen die de Onderwijs-Zorggroepen bezoeken, hebben allemaal een volledige dagbestedingsindicatie. Daarnaast hebben de leerlingen een TLV. De hoogte hiervan is afhankelijk van de onderwijsbehoefte van de leerling.

De onderwijsbehoefte van het kind/de jongere vraagt een integrale aanpak. De samenwerking met ouders en zorg/behandeling is een voorwaardelijke noodzaak. Voor de onderwijsbehoefte betekent dit dat er voortdurend gewerkt moet worden aan die verhoudingen en de samenwerking daarmee.

Tijdelijke (observatie) plaatsing

Binnen DrieKansen en de OZG/Trekvogels vangen wij leerlingen op die voor een half jaar tot maximaal een jaar in het Observatie-Centrum van 's Heeren Loo Ermelo verblijven. Wij volgen en nemen deel aan de observatie zoals dit wordt afgesproken in de MDO's waar de intern begeleider of leerkracht bij aanwezig is. Deze (observatie) leerlingen schrijven we in als gastleerling. De bekostiging wordt geregeld door een vooraf besproken, en vastgelegde, factuur van de school van herkomst.

4. Expertise

Expertise ondersteuning	
Intern Begeleiders	SO Harderwijk en Nijkerk: Mevrouw B. Smalbrugge VSO Harderwijk/Poortkamp Ermelo: Mevrouw R. Vrijenhoeff SO/VSO Harderwijk/Poortkamp Ermelo: Mevrouw M. Cramer DrieKansen Onderwijs SO en DrieKansen OZG SO: Mevrouw W. Boudestein DrieKansen Onderwijs VSO en DrieKansen OZG SO/VSO: Mevrouw G. van de Bunt DrieKansen Onderwijs VSO en DrieKansen SAG: Mevrouw L. Hamstra
Psycholoog Orthopedagogen	Mevrouw M. Koppelmans Mevrouw N. Vreeman Mevrouw D. Boessenkool
Stagecoördinatoren	Mevrouw A. Luteijn (VSO Harderwijk en VSO Poortkamp Ermelo) Mevrouw G. Stam (VSO Harderwijk en VSO Poortkamp Ermelo) De heer J. Harskamp (VSO DrieKansen Onderwijs/OZG/SAG)
Co-teaching	De heer J. Harskamp Mevrouw W. Boudestein Mevrouw M. Visser
PACT trainers	Mevrouw M. Visser De heer J. Harskamp Mevrouw A. Luteijn Mevrouw P. Ritmeester
Vakdocenten muziek Vakdocenten bewegingsonderwijs Vakdocent huishoudkunde	Mevrouw E. Odinet De heer T. Worrel Mevrouw L. Rouhof De heer S. Liefers De heer L. Limdoean Mevrouw S. Kaandorp
Fysiotherapeut Ergotherapeut Logopedie	Vanuit 's Heeren Loo

Expertise vakgebieden		
	Binnen de school	Buiten de school (snel toegankelijk)
Visuele beperkingen	Nee	Ja
Auditieve beperkingen	Nee	Ja
Spraakmoeilijkheden en taalstoornissen	Ja	Ja
Verstandelijke beperkingen	Ja	Ja
Motorische beperkingen	Ja	Ja
Beperkingen door chronische ziektes	Ja	Ja
Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)	Ja	Ja
ADHD en ADD	Ja	Ja
Angst- en hechtingsstoornissen	Ja	Ja
Overige psychiatrische aandoeningen	Ja	Ja
Gedragsproblemen	Ja	Ja
Dyslexie	Nee	Ja
Onderwijsachterstanden andere culturen	Ja	Ja